

Sammandrag

Tabell- och figurförteckning på engelska, se sidan 15

I Skogsresurser

Av Finlands totala landareal är 86 % d.v.s. 26,3 miljoner hektar klassificerad som *skogsbruksmark*. Skogsbruksmarken är på basis av sin virkesproducerande förmåga indelad i *skogsmark* (20,1 milj. ha), *tvinmark* (2,7 milj. ha) samt *impediment*, som är helt eller nästan trädöst (3,3 milj. ha). I skogsbruksmarken inkluderas även 0,2 miljoner hektar *skogsvägar*, *lagringsplatser* för virke m.m. Definitionerna på de olika skogsbruksmarkskategorierna är följande:

- *Skogsmark*: den potentiella årliga tillväxten av den växande skogen är minst 1,0 m³/ha.
- *Tvinmark*: den potentiella årliga tillväxten av den växande skogen är under 1,0 m³/ha, men dock minst 0,1 m³/ha.
- *Impediment*: om inte naturligt trädöst, så är den årliga tillväxten mindre än 0,1 m³/ha.

I FAO:s definition av skog används andra kategorigränser för skog än de i Finland. Enligt FAO skulle nästan all skogsmark och största delen av den finska tvinmarken ingå i begreppet skog.

52 % av den totala skogsbruksmarken ägs av *privata skogsägare*. Staten äger 35 % och *företagen* 8 % av skogsbruksmarken. Den resterande 5 %:n ägs av kommuner, församlingar, samfälliga skogar och övriga offentliga samfund. De statsägda skogarna är i huvudsak belägna i norra Finland. Staten äger även betydande naturskydds- och ödemarksområden, vilka till största delen är belägna i norra Finland. Detta är publicerades den centrala informationen om skogsresurserna även uppdelat enligt skogsvegetationszoner. 98 % av Finland hör till den *boreala zonen*, d.v.s. den nordliga barrträdszonen. Den *sydboreala zonen*s andel av skogsbruksmarken är 29 %. De *mellan-* och *nordboreala zoner*na omfattar vardera 34 % av skogsbruksmarken. Så gott som hela

Finland hör till den boreala barrskogsregionen och trädbeståndets växtbetingelser försämrats kraftigt när man förflyttar sig norrut.

Största delen av det finska trädbeståndet växer på områden som klassificerats som skogs- eller tvinmark. Tvinmarkernas trädbestånd är knappa och därför bedrivs skogsbruk i praktiken främst på skogsmark. Den centrala skogsstatistiken (trädbeståndets volym, tillväxt m.m.) presenteras för skogs- och tvinmarksbestånd (eller enbart för skogsmarksbestånd). Det finns tillsammans 22,8 miljoner hektar skogs- och tvinmark i Finland och av denna mark kan 89 % användas för virkesproduktion.

De finska skogarnas *stamvolym* på bark är 2 206 miljoner kubikmeter. Allt sedan slutet av 1970-talet har trädbeståndets volym hela tiden ökat, och är nu 45 % större än för tre decennier sedan. Av volymen är hälften tall, 30 % gran och 20 % lövträd (till största delen björk). Tallens andel av trädbeståndets volym har ökat och granens minskat. Trädbestånden på torvmarkerna uppgår till 23 % av den totala volymen. Dikningen av torvmarker har förbättrat trädens växtbetingelser, och därför ökar torvmarksskogarnas betydelse för skogsbruket. 92 % av trädbeståndets totalvolym är belägen på virkesproducerande mark, d.v.s. på sådan mark som kan användas för virkesproduktion eller begränsad virkesproduktion.

De finska virkestillgångarnas årliga *tillväxt* är 100 miljoner kubikmeter och trädbeståndets tillväxt har stigit med 74 % allt sedan 1970-talet. Tillväxten består av 48 % tall, 30 % gran och 22 % lövträd. Ökningen i tillväxten är i huvudsak tall, och orsaken är den rikliga förekomsten av unga tallskogar med stor tillväxt. Även lövträdens tillväxt har ökat betydligt, men däremot har granens tillväxt ökat bara litet. 97 % av trädbeståndets tillväxt uppkommer i skogar som används för virkesproduktion.

Virkesavgången (avverkningar + naturlig avgång) har allt sedan av 1970-talet varit klart lägre än trädbeståndets tillväxt. Den ekonomiska recessionen minskade virkesavgången år 2009 till 60 miljoner kubikmeter. Avgången

motsvarade endast 62 % av tillväxten i de skogar som var tillgängliga för virkesproduktion. Avgången var mindre än tillväxten på alla skogscentralers områden och för alla huvudsakliga trädslag. Av den totala avgången var 38 % tall, 32 % gran och 30 % lövträd. Skillnaden mellan tillväxt och avgång var störst för tallen, 25 miljoner kubikmeter år 2009. Av de tall- och lövträdsdominerade skogarna är en stor del unga. Även om tillväxten i dessa skogar är snabb, så förblir avverkningsmöjligheterna mindre än tillväxten. Under de senaste åren har granens andel av avgången varit betydligt större än dess andel av trädbeståndets tillväxt och volym eftersom en stor andel av granskogarna har varit avverkningsmogna.

Informationen om skogstillgångarna i Finland grundar sig på riksskogstaxeringarna som utförts allt sedan 1920-talet. Den färskaste informationen om skogstillgångarna grundar sig på fältmätningarna som utfördes under den tionde riksskogstaxeringen under åren 2004–08.

2 Skogarnas mångfald och hälsa

Med skogsnaturens mångfald avses rikligheten av och mångsidigheten i de olika skogsmiljöerna, organism-samhällena, ekosystemen samt de i skogen levande organismarterna och deras genetiska arvs massa. Man strävar till att bevara mångfalden bl.a. genom att grunda naturskyddsområden, genom att trygga livsmiljöerna för hotade arter och genom att beakta målen för mångfalden i skogsbruket.

I Finland finns det 4,8 miljoner hektar skyddade områden och områden där skogsbruket är begränsat. Av dessa är 3,0 miljoner hektar, d.v.s. 13 % av hela skogsarealen, klassificerade som skog (skogs- och tvinmark). De strikt skyddade skogarnas areal är 2,0 miljoner hektar, varav nästan 90 % är belägna i norra Finland. I dessa skogar råder ett strikt avverkningsförbud.

Markarealen i naturskyddsprogrammen samt markarealen i de lagstadgade naturskyddsområden som definierats i övriga skyddsbeslut var i slutet av år 2009 allt som allt 2,9 miljoner hektar. Största delen, 2,8 miljoner hektar, var på statlig mark. Naturskyddsområden som ännu inte etablerats men som definierats i olika naturskyddsprogram var allt som allt 0,6 miljoner hektar, motsvarande 16 % av naturskyddsprogrammets målareal.

Det går att skydda mångfalden även på andra sätt än genom att grunda lagstadgade skyddsområden. I pilotskedet 2002–2007 av Handlingsprogrammet för biodiversiteten i södra Finlands skogar (METSÖ)

utvecklades frivilliga metoder för att trygga mångfalden i privata skogar. Arealen för de områden som skyddats med dessa metoder var i slutet av år 2007 över 6 000 hektar. Det nya METSÖ-programmet har förlängts till år 2016.

Huvudprincipen vid skötseln av naturskyddsområden är naturprocessernas fortbestånd. På vissa delar av de skyddade områdena, som tidigare varit i ekonomisk bruk, påskyndas området återställande i naturtillstånd genom restaureringsåtgärder. Under år 2009 utfördes på statliga skyddsområden olika återställande åtgärder på över 2 000 hektar statsägd mark. Allt som allt har nästan 31 000 hektar restaurerings- och naturvårdsarbeten statistikförts under åren 2003–2009.

Av de strukturella dragen i skogarna är speciellt ökandet av andelen murket trä mycket viktigt för skogarnas mångfald. Enligt den senaste riksskogstaxeringen (RST10) har mängden murket trä ökat i skogarna i södra Finland. På skogsmarken i södra Finland fanns det i medeltal 3,3 kubikmeter döda stammar per hektar som är minst 10 centimeter tjocka, och i norra Finland 9,0 kubikmeter. Den totala mängden döda stammar på skogsmark var 118 miljoner kubikmeter.

Målet med skyddet av arter är att bevara de livskraftiga populationerna och utbredningsområdena för de ursprungliga och etablerade arterna. Den senaste evalueringen av de hotade djur- och växtarterna i Finland gjordes under åren 1997–2000. 631 av de hotade arterna hade skogen eller myrmarkerna som sin primära livsmiljö. De primära hoten för arterna som lever i skogen är minskningen av mängden murket trä samt förändringarna i trädslagsförhållandena och trädbeståndets åldersstruktur. Resultaten av den följande evalueringen av de hotade arterna kommer att presenteras i slutet av år 2010.

Den första hotbedömningen av Finlands naturtyper blev klar år 2008. Av skogens naturtyper har två tredjedelar klassificerats som hotade. Akut hotade är framför allt karga skogar på fast mark och sydliga ädellövskogar.

Merparten av de finska skogarna är ekonomiskogar. Det sätt på vilket ekonomiskogarna sköts inverkar, vid sidan av grundandet av skyddsområden, på ett avgörande sätt på skogarnas mångfald. Naturvård i ekonomiskogarna är en allmän benämning på åtgärder med vilka man omsätter med virkesproduktionen konkurrerande skogsskötsel mål i handling. Med naturvård inverkar man på bl.a. säkerställandet av naturens mångfald, vattenskyddet, vården av skogslandskap och främjandet av möjligheterna till mångbruk. Naturvårdens mest centrala mål och metoder finns inskrivna i naturskydds- och

skogslagarna, skogscertifieringsstandarden samt i skogsvårdsrekommendationerna.

Skogsbrukets utvecklingscentral Tapio har allt sedan år 1996 följt upp naturvårdens kvalitet i privatkogarna. Med uppföljningen samlas in uppgifter om förekomsten av naturobjekt och hur de bevaras vid avverkningar i privatkogarna, samt om mängden och kvaliteten av de trädbestånd som sparats p.g.a. mångfalden. Utöver detta insamlas information om bl.a. kvaliteten på vattenskyddet och markberedningen.

De speciellt viktiga livsmiljöer, som nämns i skogslagen, skall skötas och användas så att livsmiljöernas särdrag bevaras. År 2009 fanns det drygt 148 000 hektar dylika livsmiljöer registrerade i Finland, varav nästan 95 000 hektar i privatkogarna.

På skogarnas hälsa inverkar tillsammans många faktorer så som klimatet och jordförhållandena, trädbeståndets ålder och kvalitet, hur skogarna sköts, skogsskadorna och föroreningarna i luften. Vid skogsskador är det ofta fråga om en samverkan mellan miljöfaktorer och skadegörare.

Enligt RST10 fanns det på den virkesproducerande marken sådana skogsskador som sänkte beståndets skogsvårdsklassificering på 4,7 miljoner hektar, på 21 % av arealen i södra och på 30 % i norra Finland. De viktigaste identifierade skadeorsakerna var klimatfaktorer och svampsjukdomar. Den rekordstora sorkpopulationen under vintern 2008–2009 orsakade skador i plantbestånden i sydliga Finland. Den röda tallstekeln orsakade omfattande barrskador sommaren 2009.

3 Skogsvård

Under år 2009 minskade de viktigaste arbetsinsatserna inom skogsvårds- och skogsförbättringsarbeten, förutom istandsättningsdikning. Skogsförnyelse utfördes på allt som allt 141 000 hektar, varav 18 000 hektar förnyades naturligt och 123 000 hektar via skogsodling. Av den odlade arealen planterades 95 000 hektar och 27 000 hektar såddes. Granens andel av den odlade arealen var 55 %, tallens 42 % och de andra trädslagen stod för den resterande 3 %:n. Från plantskolorna levererades 177 miljoner plantor för plantering i hemlandet. År 2009 importerades 17 miljoner plantor och från Finland exporterades 3,5 miljoner plantor. Markberedning före skogsförnyelse utfördes på 109 000 hektar. Arealen var en femtedel mindre än året innan och mindre än så här har den markberedda arealen varit senast år 1979.

Arealen för plantskogsskötsel och istandsättning av unga skogar var tillsammans 257 000 hektar, d.v.s. lika stor som föregående år. Plantskogsskötsel utfördes på 164 000 hektar, varav 114 000 hektar utfördes i privatkogarna. Arealen för istandsättning av unga skogar, 93 000 hektar, ökade med bara 2 % jämfört med föregående år även om drivningen av energived var livlig. Istandsättning av unga skogar sker främst i privatkogarna, år 2009 utfördes 89 % av istandsättningen i de privatägda skogarna.

År 2009 utfördes skogsgödsling på 46 000 hektar. Den gödslade arealen i privatkogarna steg till 25 000 hektar. I skogsindustrins och statens skogar minskade gödslingen med en tredjedel till 21 000 hektar. Främst minskade den tillväxtökande gödslingen. 3 700 hektar gödslades med aska. Gamla dikningsområden istandsattes genom att gräva 19 000 kilometer diken på 69 000 hektar. De dikade områdena växte med 7 000 hektar jämfört med året innan främst på grund av den ökade dikningen i privatkogarna. 856 kilometer nya skogsvägar byggdes, varav hälften i privatkogarna. 3 274 kilometer gamla skogsvägar grundförbättrades. I privatkogarna grundförbättrades 1 857 kilometer skogsväg. I skogsindustrins och statens skogar minskade mängden grundförbättrade vägar med en femtedel till 1 387 kilometer.

Den totala avverkningsarealen sjönk jämfört med året innan nästan med en tredjedel till 469 000 hektar. Arealen var ungefär 100 000 hektar mindre än medeltalet för de tio föregående åren. Avverkningsarealen i privatkogarna var 348 000 hektar varav en femtedel var förnyelseavverkningar och resten beståndsvårdande avverkningar. I skogsindustrins och statens skogar minskade den beståndsvårdande avverkningsarealen med en tredjedel till 80 000 hektar. Förnyelseavverkningsarealen förblev däremot på samma nivå som året innan, 39 000 hektar.

År 2009 var utgifterna för skogsvårds- och skogsförbättringsarbetena 305 miljoner euro, varav privatkogsgårdarnas andel var 224 miljoner euro. Skogsindustrins och de statliga organisationernas satsningar uppgick här till 31 och 50 miljoner euro. Av den totala summan användes en fjärdedel till skogsodling och en femtedel till plantskogsskötsel. Det statliga stödet till tryggheten av virkesproduktionen i privatkogarna ökade från föregående år med 16 miljoner euro till 80 miljoner euro. Den största ökningen skedde i stödet till drivning och flisning av energived. Stödet var nu 13 miljoner euro, jämfört med stödet för föregående år som var 5 miljoner.

4 Virkesmarknaden och avverkningarna

År 2009 förblir i statistiken som det lugnaste virkesmarknadsåret under de senaste 25 åren. Medlemsföretagen i Skogsindustrin rf köpte 16,5 miljoner kubikmeter virke från privatskogarna, d.v.s. ungefär hälften av medelvärdet för de senaste fem åren. Nedgången jämfört med året innan var 44 %. Virkeshandeln avstannade så gott som helt under perioden februari-augusti på grund av skogsindustriprodukternas dåliga marknadssituation och de stora virkeslagren. Till och med slutet av augusti var inköpsmängderna från privatskogarna endast 4,3 miljoner kubikmeter. Mot slutet av året steg priserna och den ankommande halveringen av skattelättnaden på virkesinkomsterna stimulerade virkesaffärerna till slut så, att över hälften av hela årets virkesaffärer gjordes i november-december. Enbart i december gjordes det mera virkesaffärer än det gjordes under hela tidsperioden januari-september tillsammans.

År 2009 sjönk priserna för alla virkesslag både vid rot- och leveransförsäljningar. Rotpriset på björktimmer sjönk reellt med 21 % och priserna på barrtimmer samt granmassaved med nästan 15 %. Även rotpriserna på tall- och björkmassaved sjönk med över 10 %. Priserna vid leveransförsäljningar sjönk med 12–20 %. Den minsta prissänkningen uppvisade barrtimmeret och den största uppvisade tall- och björkmassaveden.

Under början av år 2010 kvicknade virkeshandeln klart till jämfört med året innan och i slutet av augusti var de ackumulerade inköpsmängderna – 17 miljoner kubikmeter – på samma nivå som medelvärdet för de senaste fem åren. Rotprisnivån steg med 15–20 % från början av januari till slutet av juli utom för granmassaveden, var ökningen var endast 7 %. I augusti började rotpriserna sjunka när virket från stämplingar som orsakades av stormen Asta kom ut på marknaden.

År 2009 var marknadsavverkningarna 41,4 miljoner kubikmeter, vilket var en femtedel mindre (–10 milj. m³) än året innan och den minsta mängden sedan år 1992. Även råvirkesimporten minskade kraftigt. Endast 9 miljoner kubikmeter virke importerades, vilket var mindre än hälften jämfört med föregående års mängder.

Privatskogarnas andel av avverkningarna var 32,1 miljoner kubikmeter. Mängden var 9 miljoner kubikmeter mindre än året innan. Virkesmängden som härstammade från rotköp uppgick till 25,5 och från leveransköp till 6,6 miljoner kubikmeter. Avverkningarna i skogsindustrins skogar uppgick till 4,3 miljoner kubikmeter, vilket var en miljon kubikmeter mindre än året innan.

Avverkningarna i de statliga skogarna, vilka administreras av Forststyrelsen, var på samma nivå som året innan, 5,0 miljoner kubikmeter.

År 2009 låg tyngdpunkten, på samma sätt som året innan, på massavedsavverkningarna som uppgick till allt som allt 24,2 miljoner kubikmeter. Avverkningsmängderna för timmer förblev vid 16,8 miljoner kubikmeter.

Under först hälften av år 2010 fortsatte den långsamma avverkningstakten och de månatliga avverkningsmängderna förblev i januari-april mindre än i genomsnitt. Från och med maj blev avverkningstakten livligare och de avverkade mängderna överskred den genomsnittliga nivån. Till och med slutet av augusti hade 31,5 miljoner kubikmeter marknadsvirke avverkats, vilket var 25 % mer än året innan.

5 Drivning och transport av virke

Marknadsavverkningarna uppgick år 2009 allt som allt till 41,4 miljoner kubikmeter, vilket var 10 miljoner kubikmeter mindre än året innan. Rotförsäljningarna samt virket som avverkades i skogsindustrins och statens skogar stod för 84 % av den totala virkesmängden. Den resterande 16 %:n kom från leveransförsäljningar i privatskogarna. Det genomsnittliga antalet skördare som användes vid avverkningarna var 1 590 och antalet skogstraktorer som användes för närtransport var 1 640. Antalet skördare minskade med 15 % och skogstraktorererna med 19 % jämfört med året innan.

Skogsindustrins och Forststyrelsens avverkningar är så gott som helt mekaniserade, och även år 2009 var avverkningarnas mekaniseringsgrad över 99 %. Enhetskostnaderna för dessa mekaniserade avverkningar var i medeltal 10,44 euro per kubikmeter, nivån var den samma som året innan. Gallringsvirkets andel av de mekaniserade avverkningarna var fortsättningsvis 40 %, när andelen tidigare under 2000-talet i medeltal var 29 %.

Den genomsnittliga fjärrtransportsträckan till fabrik var för det inhemska virket 171 kilometer och transportkostnaden 7,57 euro per kubikmeter. Den genomsnittliga enhetskostnaderna sjönk med 2 % fastän transportsträckan blev 8 % längre än året innan. Lastbilstransporternas andel av virket som transporterades till fabrik fortsatte att sjunka till 70 %. Via järnväg anlände 26 och vattenledes 4 % av virket. Vid biltransport var transportsträckan i medeltal 109 kilometer och transportkostnaden 6,64 euro per kubikmeter. Den genomsnittliga fjärrtransportsträckan för virke som anlände via järnväg var nästan 320 kilometer och transportkostnaden 9,78 euro per kubikmeter.

Skogsindustrins omkostnader vid anskaffningen av inhemskt virke var år 2009 i medeltal 3,51 euro per kubikmeter, vilket var 11 % mer än året innan.

En betydande del av Finlands interna frakter och av utrikeshandelns godstrafik består av skogssektorns råvaror eller produkter. År 2009 stod virket och skogsindustriprodukterna för 22 % av vägtrafikens och för 51 % av järnvägstrafikens transportarbete i Finland. Virkets och skogsindustriprodukternas sammanlagda andel av utrikeshandelns importtransporter var 15 % och av exporttransporterna 44 %. Tonnaget för skogssektorns exporttransporter har minskat under de senaste åren. År 2009 var det 20 % mindre än året innan och 30 % mindre än för tre år sedan.

6 Mångbruk

Så gott som alla finländare idkar rekreation i naturen till exempel genom att idka friluftsliv, plocka bär eller svamp eller genom att jaga. Två tredjedelar av den vuxna befolkningen tar promenader och cirka hälften cyklar eller skidar. Nästan tre av fem idkar bärplockning och två av fem svampplockning. Finländarna idkar friluftsliv i medeltal 160 gånger per år. Detta innebär att antalet friluftsgånger i naturmiljö är cirka 600 miljoner per år.

År 2009 köpte företagen som idkar bärhandel naturbär allt som allt 6,8 miljoner kilo och den inköpta mängden matsvamp steg till 0,6 miljoner kilo. De plockade mängderna och inkomsterna av plockningen, nästan 11 miljoner euro, var på en genomsnittlig nivå jämfört med de tio föregående åren. Mängderna som plockades för husbehov, och som inte berörs av handeln, är mångdubbla och även värdet på husbehovsplockningen är mångdubbelt jämfört med den kommersiella plockningen.

Det finns över 300 000 jägare i Finland, varav tre fjärdedelar jagade minst en gång under år 2009. Antalet jakt dagar för småvilt uppgick allt som allt till 3,6 miljoner och för hjortdjur till 1,7 miljoner. Under hjortdjursjakten fälldes 62 000 älgar och 26 000 vitsvanshjortar. Köttmängden från all hjortdjursjakt tillsammans uppgick till 9,5 miljoner kilo, vilket stod för 88 % av allt viltbyte på 10,7 miljoner kilo. Köttbytets värde uppgick till 78 miljoner euro.

På renkötselområdet slaktades under hösten och vintern 105 000 renar. Köttproduktionen uppgick till 2,4 miljoner kilo och till ett värde på nästan 17 miljoner euro.

Gagnvirket är den ekonomiskt mest betydelsefulla produkten i de finländska skogarna. År 2009 uppgick

produktionen av gagnvirke för industrins behov till 41 miljoner kubikmeter och rotprisvärdet på det avverkade virket uppgick till ungefär 1 130 miljoner euro. Värdet på husbehovsvirket (1 milj. m³) var ungefär 40 miljoner euro. Utöver detta användes i småhusen 6 miljoner kubikmeter fast mått sådan brännved som kom direkt från skogen, och i värme- och kraftverken användes dryga 4 miljoner kubikmeter fast mått inhemskt skogsflis. Rotprisvärdet för denna brännved var ungefär 60 miljoner och skogsflisets fabriksvärde ungefär 160 miljoner euro.

7 Arbetskraften inom skogssektorn

På grund av den globala recessionen minskade sysselsättningsgraden i Finland under år 2009. Antalet sysselsatta sjönk med 3 % jämfört med år 2008, och var 2,46 miljoner personer. Arbetslöshetsgraden för hela ekonomin steg för första gången sedan år 1994 och uppgick till 8,2 %.

Antalet sysselsatta inom skogssektorn (d.v.s. i skogsbruket och skogsindustrin tillsammans) minskade betydligt under år 2009. Sektorn sysselsatte endast 70 000 personer, vilket motsvarade knappa 3 % av den totala arbetskraften. Av skogssektorns arbetskraft arbetade 67 % eller 47 000 personer inom skogsindustrin och de övriga 23 000 inom skogsbruket. Den genomsnittliga arbetslöshetsgraden för hela skogssektorn (8,0 %) var högre än året innan och var på samma nivå som för industrin i sin helhet (8,2 %).

Den nedåtgående trenden berodde till största delen på arbetskraftsnedskärningarna inom skogsindustrin. Däremot har sysselsättningen inom skogsbruket varit ganska stabil sedan slutet av 1990-talet. T.o.m. nya arbetsmöjligheter har blivit tillgängliga för skogsarbetarna t.ex. i fråga om skördandet av energived och diverse skogsvårdsarbeten. År 2009 var ungefär två tredjedelar av de anställda inom skogsbruket löntagare (arbetare eller tjänstemän), när igen en tredjedel bestod av företagare och skogsägare involverade i virkesavverkning eller skogsvårdsarbeten i sina egna skogar.

År 2009 sysselsatte skogsindustrin över en tredjedel mindre arbetstagare jämfört med medeltalet under 1990-talet. Jämfört med år 2008 var nedgången i sysselsättningen 20 %. Den finska skogsindustrin genomgår för tillfället stora strukturella förändringar som resulterat i kapacitetsminskningar och följaktligen färre arbetsplatser speciellt inom massa- och pappersindustrin. År 2009 sysselsatte den 21 000 personer, en nedgång på 22 % jämfört med året innan. Inom trävaruindustrin sjönk

sysselsättningen med 16 % till 26 000 personer. Inom denna sektor spelar de små och medelstora företagen en betydande roll, speciellt på glesbygden. Cirka hälften av trävaruindustrins arbetskraft sysselsattes av snickeriindustrin som i främsta hand inriktat sig på hemmamarknaderna.

År 2010 var den genomsnittliga nominella inkomsten för avverkningsarbete 13 euro i timmen. Den motsvarande jämförelsen för skogsindustrin gäller för år 2009. Löntagarnas medeltimlön inom trävaruindustrin var 16 euro och inom massa- och pappersindustrin 21 euro.

Det förekom enbart sex arbetskonflikter inom massa- och pappersindustrin under år 2009. År 2008 sjönk antalet arbetsolycksfall inom skogssektorn med 11 % jämfört med året innan. Totalt inträffade 3 300 arbetsolycksfall inom skogssektorn och mer än två tredjedelar av dessa inom trävaruindustrin.

8 Virkesförbrukning

År 2009 uppgick virkesförbrukningen i Finland till 59,5 miljoner kubikmeter. Förbrukningen minskade tredje året i följd, och minskade jämfört med året innan med över 13 miljoner kubikmeter (–18 %) och från toppåret 2006 rentav med 22 miljoner kubikmeter (–27 %).

Knappa 90 % av råvirket, 51,5 miljoner kubikmeter, förbrukades av skogsindustrin. Den resterande 8,0 miljoner kubikmetern användes vid energiproduktionen i värme- och kraftverk samt i småhus. Virkesförbrukningen i energiproduktionen var en fjärdedel större än året innan (se närmare Kapitel 9, Energi).

Skogsindustrins råvirkesförbrukning sjönk år 2009 (–22 % jämfört med året innan) till den lägsta nivån någonsin sedan början av 1990-talet. Orsaken var den globala recessionen som försämrade efterfrågan på skogsindustriprodukter. Av de olika skogsindustribranscherna var det sågverks- och cellulosaindustrin som förbrukade mest råvirke. Sågverksindustrins virkesförbrukning uppgick till 18,4 miljoner kubikmeter, vilket var 17 % mindre än året innan och nästan 10 miljoner kubikmeter mindre än under 2000-talet i medeltal. Cellulosaindustrins virkesförbrukning uppgick till 23,1 miljoner kubikmeter, d.v.s. 45 % av skogsindustrins totala råvirkesförbrukning. Mängden var en fjärdedel mindre än året innan och cirka 6 miljoner kubikmeter mindre än medeltalet under 2000-talet.

Av de olika virkessortimenten förbrukades mest tall (11,9 milj. m³) och lövmassaved (10,5 milj. m³). Mest

markant sjönk förbrukningen av grantimmer och tallmassaved jämfört med året innan, för bägge något över tre miljoner kubikmeter.

Skogsindustrins förbrukning av inhemskt råvirke var 44,2 miljoner kubikmeter, 7,4 miljoner kubikmeter (–14 %) mindre än året innan. Förbrukningen av importvirke var 7,3 miljoner kubikmeter, hälften mindre än året innan. Importvirkets andel av skogsindustrins virkesanvändning stannade vid 14 %, när den tidigare under 2000-talet hade nått upp till 22 % i medeltal. Orsakerna till den stagnerande råvirkesimporten var förutom den minskade efterfrågan även den viktigaste importören Rysslands planer på förhöjda råvirkesvirkestullar från och med början av år 2007. Även om Ryssland i slutet av år 2008 beslöt att senarelägga tullförhöjningen minskade de finska skogsföretagen kraftigt sin virkesanskaffning från Ryssland.

Skogsindustrin använde år 2009 förutom råvirke även inhemskt flis och sågspån 6,4 miljoner kubikmeter, vilka uppstår som biprodukter inom såg- och fanerindustrin. Fliset och sågspånet användes i huvudsak för produktionen av kemisk och mekanisk massa. Inom bägge branscher var flisets och sågspånets andel ungefär en femtedel av den totala virkesråvaran. Utöver detta så använde pappers- och kartongindustrin 0,5 miljoner ton returfiber som råmaterial år 2009 (se tabell 10.5). Förbrukningen av såg och hyvelspån för tillverkning av träpellets för energiproduktion var 0,6 miljoner kubikmeter. Exporten av råvirke uppgick till 1,2 miljoner kubikmeter.

9 Energi

Energikonsumtionen per capita i Finland är bland de högsta i EU-länderna. Nästan hälften av den totala energiförbrukningen har under 2000-talet täckts med fossila bränslen och de förnybara energikällornas andel har varit cirka en fjärdedel. Importenergins andel av den totala energiförbrukningen har i medeltal varit 70 %.

Den totala energiförbrukningen i Finland uppgick år 2009 till 1 336 PJ, 6 % mindre än året innan. Totalförbrukningen minskade för tredje året i rad på grund av nedgången i världsekonomin som igen orsakade en minskning i industriproduktionen. Jämfört med året innan ökade kolanvändningen mest (+12 PJ). Proportionellt mest minskade förbrukningen av träbaserade bränslen (–36 PJ), vattenkraft (–16 PJ) och torv (–12 PJ).

Den mest betydande energikällan år 2009 var oljeprodukterna, inkluderande även transportsektorns oljeförbrukning. Oljeprodukternas andel av den totala

energiförbrukningen motsvarade ungefär en fjärdedel (334 PJ). På andra plats var de träbaserade bränslena som stod för en femtedel av förbrukningen (266 PJ). Totalförbrukningen av träbaserade bränslen minskade med 12 % jämfört med året innan. Av de enskilda energikällorna var det användningen av svartlut, som uppkommer vid cellulosaframställning, som minskade mest. År 2009 uppgick förbrukningen av svartlut till 110 PJ, en fjärdedel mindre än året innan. 4 % mindre fasta träbränslen brändes, tillsammans 20,2 miljoner kubikmeter (152 PJ). Nästan hälften av allt trä som används i Finland går till energiproduktionen. De träbaserade bränslena står för 80 % av de förnybara energikällorna. Den största enskilda användaren av träbaserade bränslen är skogsindustrin. År 2009 uppgick de träbaserade bränslenas andel av skogsindustrins totala bränsleförbrukning till 78 %.

Värme- och kraftverken förbrukade 13,5 miljoner kubikmeter (94 PJ) av de träbaserade bränslena. Förbrukningen minskade med 6 % jämfört med året innan på grund av den minskade förbrukningen av trädbiprodukter från skogsindustrin (industrins träavfallsflis, spån, bark). Uppvärmningsförbrukningen i småhus uppgick till 6,7 miljoner kubikmeter trä. Användningen av ved i liten skala (småhus samt affärs-, butiks- och kontorsbyggnader) förbrukade trä motsvarande ett energiinnehåll på 58 PJ.

Totalförbrukningen av skogsflis nådde en rekordnivå år 2009 på allt som allt 6,1 miljoner kubikmeter. Finlands mål är att fram till år 2020 öka den årliga användningen av skogsflis till 12–13 miljoner kubikmeter. Bakom målet finns de åligganden som ställs i EU:s direktiv om förnybar energi, att höja de finska förnybara energikällornas andel av slutanvändningen av energi från nuvarande 28,5 % till 38 % fram till år 2020. Hälften av ökningen av den förnybara energin täcks genom att öka användningen av skogsflis.

Finlands växthusgasutsläpp uppgick år 2008 till allt som allt 70,1 miljoner ton koldioxidekvivalent, d.v.s. 10 % mindre än föregående år och utsläppen understiger med 1,2 % den målnivå som anges i Kyotoprotokollet. År 2008 ökade lagret av koldioxid som de finska skogarna upptagit med 38,3 miljoner ton. De finska skogarna fungerar sålunda som koldioxidsänkor.

10 Skogsindustri

År 2009 orsakade den globala recessionen och nedskärningarna av produktionskapaciteten att skogsindustrins produktion sjönk med 19 % jämfört med året innan. Inom

trävaruindustrin minskade produktionsvolymerna med en femtedel, men för massa- och pappersindustrin blev nedgången något mindre, 18 %. Värdet av skogsindustriproduktionen, mätt med förädlingsvärdet, sjönk till 2,9 miljarder euro, vilket motsvarade 13 % av totalvärdet för hela verkstadsindustrin. År 2009 uppgick kapacitetsutnyttjandet inom skogsindustrin till i genomsnitt 70 % (året innan 84 %).

Produktionen av sågade varor år 2009 – 8,1 miljoner m³ – förblev den minsta sedan början av 1990-talet. Nedgången i byggbranschen ledde till att sågvaruexporten raserade och utöver detta så sjönk den inhemska förbrukningen av sågade varor till 3,7 miljoner kubikmeter (0,7 m³ per capita). Fanerproduktionen minskade med hela 38 % till 0,78 miljoner m³. Den finska pappers- och kartongindustrins produktionskapacitet har under de senaste åren minskats betydligt och utöver detta har långa driftstopp förekommit inom industrin. År 2009 tillverkades allt som allt 10,6 miljoner ton papper och kartong, vilket var 19 % mindre än året innan. Av totalproduktionen var tidskrifts- och tidningspapprens andel ungefär 40 %. Tillverkningen av dessa sjönk med en tredjedel till 4,2 miljoner ton. För finpapprets del blev produktionsminskningen lägre, 11 % jämfört med år 2008. Pappersindustrins problem reflekterades direkt i trämassaindustrins produktion. Produktionen av mekanisk massa och cellulosa uppgick år 2009 tillsammans till 8,7 miljoner ton, d.v.s. en fjärdedel mindre än året innan.

Under perioden januari–september 2010 ökade skogsindustrins produktion i genomsnitt med 14 % från motsvarande period år 2009. Produktionsvolymerna ökade i alla varugrupper. Kapacitetsutnyttjandet inom skogsindustrin steg till 81 %.

År 2009 rasade skogsindustrins inhemska investeringar med nästan 70 % till 0,28 miljarder euro. På samma sätt sjönk skogsindustrins investeringsgrad (investeringarna i förhållande till omsättningen) rekordlåg, till 1,7 %. Investeringarna fördelades i stort sett jämt mellan å ena sidan trävaruindustrin och å andra sidan massa- och pappersindustrin. År 2009 var investeringsgraden för hela fabriksindustrin 2,4 %, vilket motsvarade den genomsnittliga nivån för 2000-talet.

Mätt med driftsbidraget sjönk skogsindustrins lönsamhet till en bottennotering år 2009. Driftsbidraget för hela branschen uppgick till enbart 0,3 miljarder euro, vilket motsvarade två procent av skogsindustrins inhemska omsättning (16,5 mrd. €). Trävaruindustrins lönsamhet rasade och gick på minus när igen massa-

och pappersindustrins driftsbidrag var tre procent av omsättningen. Skogsindustrin är även relativt sett den mest skuldsatta av industrins huvudbranscher. På grund av exportminskningen år 2009 steg skogsindustrins skulder till 123 % av omsättningen.

År 2008 uppgick de finska växthusgasutsläppen till 70,1 miljoner ton (CO₂ ekv.), vilket var 10 % mindre än året innan. Detta berodde närmast på minskade utsläpp från energisektorn. År 2008 låg Finlands utsläpp av växthusgaser drygt en procent under målnivån i Kyoto-protokollet. Skogsindustrins bränslebaserade utsläpp var 5,2 miljoner ton, vilket motsvarade 7 % av den totala utsläppsmängden.

I I Skogsindustrins utrikeshandel

Virkesimporten till Finland minskade kraftigt år 2009 och uppgick till enbart 9,2 miljoner kubikmeter virke på bark. Mängden var den minsta allt sedan år 1997. Hotet om höjda virkestullar på ryskt virke, även om höjningen inhiherades, och den ekonomiska recessionen som minskade råvaruförbrukningen inverkade på importminskningen. Den importerade virkesmängden motsvarade 22 % av de inhemska marknadsavverkningarna. Till skillnad från importen är exporten av virke från Finland av ringa betydelse. År 2009 uppgick den exporterade mängden till 1,2 miljoner kubikmeter.

Av importvirket härstammade 6,1 miljoner kubikmeter från Ryssland. Det ryska virkets andel av importen har tidigare ofta nått upp till 80 %, nu stannade andelen vid enbart 67 %. Näst och tredje mest virke importeras från Lettland och Estland. Från Lettland importerades 1,1 miljoner kubikmeter virke och från Estland 0,9 miljoner kubikmeter.

Importens virkessortiment förändrades betydligt jämfört med året innan. Björkmassaveden hade under många års tid varit det viktigaste importerade virkessortimentet. År 2009 importerades trots allt mest flis. Importen av björkmassaved sjönk med 75 % jämfört med året innan och uppgick till 1,9 miljoner kubikmeter. Importen av flis sjönk enbart med 21 % till 3,2 miljoner kubikmeter. Av allt importerat virke var en tredjedel flis. I motsats till virkesimporten överlag, ökade importen av brännved till det fyrdubbla och uppgick till 1,0 miljoner kubikmeter. Det dåliga utbudet av brännved och ett mindre utbud av inhemska biprodukter från skogsindustrin på grund av nedgången i produktionen satte fart på importen av brännved.

År 2010 började importen av virke igen öka. Trots att mängderna ökar förblir importen ändå mindre år 2010 än vad den var före år 2009.

Den globala recessionen inverkade kraftigt på den finska exporten år 2009. Det nominella värdet på skogsindustrins export sjönk med 23 % jämfört med året innan och uppgick till 8,7 miljarder euro. Skogsindustriproduktens export stod för 19 % av värdet av Finlands totala varuexport (45,1 mrd. €). Massa- och pappersindustrins produkter stod för 81 % av skogsindustriproduktens exportvärde och trävaruindustrins produkter stod för den resterande 19 %:n. De viktigaste exportprodukterna var tidskriftspapper (2,3 mrd. €) och finpapper (1,7 mrd. €). Huvuddelen av skogsindustriprodukterna som producerades i Finland exporteras. Av pappersproduktionen exporterades 92 %, av kartongen 90 %, av de sågade varorna 63 % och av faneren 88 %. Massa produceras i huvudsak för inhemsk konsumtion, endast 17 % av massan exporterades.

Enligt enhetsvärdeindexet för utrikeshandel med varor sjönk prisnivån för Finlands totala varuexport med 6,5 % mellan åren 2008 och 2009. Exportpriserna på trä och trävaror sjönk med 8,3 %. Prisnivån för massa, papper och pappersvaror sjönk endast med 2,1 %. Det att exportvärdet på skogsindustriprodukter sjönk jämfört med året innan beror i huvudsak på de minskade exportvolymerna och inte på exportpriserna, även om de var något lägre än året innan.

Finlands varuexport, och speciellt exporten av skogsindustriprodukter, är mycket koncentrerad. De fem största exporterande företagen stod för 24 % av exportvärdet av Finlands totala varuexport. I fråga om skogsindustriproduktens exportvärde var de fem största exporterande företagens andel 60 %.

I 2 Skogssektorn i nationalekonomin

Recessionen inom den finska nationalekonomin fördjupades under första hälften av år 2009. Även om det skedde en viss återhämtning under den senare hälften, sjönk bruttonationalprodukten på årsbasis med 8 % till 171 miljarder euro. Produktionen inom skogssektorn sjönk dramatiskt. Skogssektorns värdeökning sjönk reellt med en femtedel till 6 miljarder euro och dess andel av värdeökningen inom alla branscher tillsammans fortsatte att sjunka på samma sätt som året innan, och uppgick till 4 %. Skogsbrukets värdeökning uppgick till 2,5 miljarder euro, varav till och med 0,7 miljarder härstammade från värdet av träbeståndets nettotillväxt. Värdeökningen

för trävaruindustrin var 1,0 (–22 %) och för massa- och pappersindustrin 2,5 miljarder euro (–19 %).

Bruttoförsäljningsintäkterna sjönk till 1,2 miljarder euro, d.v.s. 0,7 miljarder euro lägre än det reella medeltalet för de senaste fem åren. Privatskogsbrukets inkomster sjönk till under 1 miljard euro, vilket var det lägsta resultatet allt sedan depressionen i början av 1990-talet. Investeringarna i virkesproduktionen förblev på samma nivå som året innan (305 miljoner euro), men investeringarna ökade i privatskogarna med ungefär 10 miljoner euro och på motsvarande vis sjönk investeringarna i skogsindustrins och statens skogar med samma summa.

Privatskogarnas rörelseresultat sjönk år 2009 till 53 euro per hektar, d.v.s. till ungefär hälften av det reella medeltalet för de senaste fem åren. Nedgången i rotpriserna, för andra året i rad, sänkte virkesproduktionens avkastning för privatskogsbruket till –18 %.

13 Internationell skogsstatistik

Globalt sett är ungefär 31 % av markytan täckt av skog, vilket motsvarar något mer än 4 miljarder hektar skogsmark. De största skogsarealerna finns i Ryssland, Brasilien och Kanada, som tillsammans står för 40 % av världens skogsareal. Den totala virkesvolymen på bark i världens skogar uppskattas till 527 miljarder kubikmeter, varav en tredjedel finns i Sydamerika. Det största virkesförrådet finns i Brasilien, var virkesvolymen är 126 miljarder kubikmeter. Virkesvolymen i Europa är 112 miljarder kubikmeter, varav nästan 82 miljarder finns i Ryssland. Europeiska Unionens skogsareal är 157 miljoner hektar och virkesvolymen 24 miljarder kubikmeter.

Ungefär 5 %, eller 47 miljoner hektar, av Europas skogar är för tillfället skyddade. De skyddade skogarna

är indelade enligt MCPFE (*Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe*) - klassificeringen i fyra olika klasser. 27 % av de skyddade arealerna finns inom den Europeiska Unionen. Detta motsvarar 18 % av unionens skogsmarksareal. Av EU-länderna har Tyskland mest skyddade skogar, allt som allt nästan 8 miljoner hektar, vilket motsvarar 70 % av skogsmarksarealen. Inom Europa är det Ryssland som har de största skyddade arealerna, tillsammans 16 miljoner hektar.

På grund av den globala recessionen år 2009 förblev skogssektorns produktion på en låg nivå. Råvirkesavverkningarna uppgick till 3,3 miljarder kubikmeter och sågvaruproduktionen var 369 miljoner kubikmeter. Jämfört med året innan minskade avverkningarna med 4 % och sågvaruproduktionen med 8 %. Produktionen av träskivor minskade med 5 % och var 255 miljoner kubikmeter. Produktionen av papper och kartong, 373 miljoner ton, var 5 % lägre än året innan.

Europeiska unionen är en betydande producent av råvirke och skogsindustriprodukter. EU:s råvirkesproduktion var år 2009 allt som allt 401 miljoner kubikmeter, vilket var 5 % lägre än året innan. Ungefär en fjärdedel av världsproduktionen av sågvaror, 94 miljoner kubikmeter år 2009, producerades inom EU. EU var även världens största producent av papper och kartong, och den näst störst producenten av träskivor. År 2009 var produktionen av träskivor inom EU 59 miljoner kubikmeter, och produktionen av papper och kartong 97 miljoner ton.

Skogssektorn sysselsatte år 2006 globalt sett 13,8 miljoner personer, vilket motsvarar en andel på 0,4 % av alla sysselsatta. Av hela världens bruttonationalprodukt producerade skogssektorn endast 1 %.

